

21.6.2006

Dnro 3647/4/05

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juha Niemelä

ELÄKEVALITUKSEN KÄSITTELYAIKA

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 1.12.2005 päivätyssä kirjeessään työttömyyseläkevalituksensa pitkää käsittelyaikaa. Hän kertoi hakeneensa Keskinäisen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen 1.10.2004 antamaan eläkepäätökseen muutosta eläkelautakunnalta. Se ei ollut kuitenkaan antanut päätöstä valitukseen kantelupäivään mennessä.

2 SELVITYS

Nähtäväkseni hankittiin aluksi eläkelautakunnan kantelijan valitukseen 22.11.2005 antama päätös. Kantelijan valituksen käsittely oli siis kestänyt lähes vuoden, minkä lisäksi lautakunta oli postittanut päätöksen kantelijalle vasta 25.1.2006 eli kahden kuukauden kuluttua sen antamisesta.

---

3 RATKAISU

3.1 Käsittelyn rajaus ja kannanotto

Saamani selvityksen perusteella katson eläkelautakunnan (nykyisin siis työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta) laiminlyöneen käsitellä kantelijan eläkevalitusta perustuslaissa tarkoitetulla tavalla ilman aiheetonta viivytystä.

Perustelen kannanottoani seuraavasti.

3.2 Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan selvitys

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta myöntää lausunnossaan kantelijan valituksen käsittelyn kestäneen tavanomaista kauemmin, sillä valitusten keskimääräinen käsittelyaika lautakunnassa oli vuonna 2004

seitsemän kuukautta. Vuonna 2005 käsittelyaika lyheni 6 kuukauteen 15 päivään.

Lautakunnan selvityksen mukaan kantelijan eläkeasiassa eläkelaitos on ns. viimeisen laitoksen periaatteen mukaisesti antanut päätöksen kantelijan koko työhistorian aikana kertyneestä eläkkeestä. Kun valitus koskee eläkkeen määrää, tarkistetaan muutoksenhakulautakunnassa kaikki eläkkeiden perustana olevat työ- ja virkasuhteet sekä ansiotiedot. Lautakunnan mukaan tämä tarkistaminen ei vielä toimi joustavasti. Lautakunnalla ei ole suoria yhteyksiä julkisen järjestelmän rekistereihin, vaan sen on pitänyt pyytää Ilmarista hankkimaan tarvittavat valtio- ja kuntasektorilta. Lisäksi tiedoista on pitänyt kuulla eläkelaitoksia sekä kantelijaa. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan mukaan nyt puheena olevan kaltaisen eläkkeen tarkistaminen on taitoa vaativaa ja aikaa vievää työtä.

Lautakunnan mukaan ansaintarekisterin vähittäinen käyttöönotto vähentää tietojen hankintaan liittyviä ongelmia vastaisuudessa. Lisäksi vuoden 2007 alusta toteutuva valtion, kunnan ja yksityisen eläkejärjestelmän muutoksenhakulautakuntien yhdistäminen poistaa ongelmat rekisteröintitietojen saatavuuden osalta.

Päätöksen postittamisen osalta lautakunta toteaa, että normaalisti päätökset tarkistetaan ja postitetaan kahden viikon kuluessa päätöksenteosta. Kantelijan päätöksen postitusta on kuitenkin lautakunnan mukaan viivästyttänyt se, että päätöstä jouduttiin korjaamaan ennen postitusta, asian esittelijän ja puheenjohtajan vuosilomat sekä vuodenvaihteeseen ajoittunut lautakunnan istuntotauko. Lautakunta pahoittelee tältä osin asian viivästymistä ja ilmoittaa kiinnittävänsä asiaan vastaisuudessa huomiota.

3.3

Asian arviointia

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi toimivaltaisessa viranomaisessa asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä.

Valitusten käsittelyaikojen pituus sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakuasteissa on ollut viimeisten vuosien aikana esillä niin julkisessa keskustelussa kuin omassa laillisuusvalvontatyössäni. Erityisesti ylimmän muutoksenhakuasteen eli vakuutusosoikeuden keskimääräinen käsittelyaika, 13–14 kuukautta, on nykyisellään käsitykseni mukaan liian pitkä. Valitettavasti käsittelyajat myös vakuutusosoikeuden alapuolella olevissa muutoksenhakulautakunnissa ovat osittain pidentyneet, kuten esimerkiksi tarkastuslautakunnassa, jossa valitusten keskimääräinen käsittelyaika on tällä hetkellä jo yli yhdeksän kuukautta. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassa valitusten keskimääräinen käsittelyaika oli siis viime vuonna noin 6,5 kuukautta lautakunnan onnistuttua hieman lyhentämään käsittelyaikaa edellisestä vuodesta.

Kantelijan valitusta lautakunta käsitteli kuitenkin noin vuoden eli selvästi keskimääräistä käsittelyaikaansa kauemmin. Käsittelyaika onkin käsitykseni mukaan ollut liian pitkä.

Lautakunta on perustellut viivästystä ensinnäkin työsuhde- ja ansiotietojen hankkimisella. Käytettävissäni on ollut eläkelautakunnan päätökseen liittyvä käsittelymuistio ja sen mukaan eläkelautakunta olisi saanut käyttöönsä muita eläkejärjestelmiä koskevat lausunnot jo marraskuun 2004 lopussa. Muistion mukaan kantelija on lisäksi antanut oman lausuntonsa 29.12.2004. Viimeisin merkintä asiaan saapuneista asiakirjoista on maininta Ilmarisen 10.1.2005 antamasta väliaikaisesta päätöksestä.

Käsittelymuistiossa olevien merkintöjen perusteella vaikuttaa siis siltä, että lautakunnalla olisi ollut asian ratkaisemiseen tarvittavat tiedot käytössään jo tammikuussa 2005. Jos valitusasian ratkaiseminen on edellyttänyt vielä tämänkin jälkeen rekisteritietojen tarkistamista tai muuta asian käsittelyn keston vaikuttavaa toimenpidettä, olisi sellaisesta käsitykseni mukaan tullut mainita myös muistiossa. Saamani selvityksen perusteella katson, että lautakunnan ratkaisua varten tarvitsemien rekisteritietojen hankinnalla ei valituksen käsittelyajan pituus juurikaan selity.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta on lausunnossaan todennut lisäksi, että puheena olevien eläkkeiden tarkistusta vaativien valitusten tarkastus on taitoa vaativaa ja aikaa vievää työtä. Kantelijan valitus on sisältänyt eri eläkelakien mukaisiin eläkkeisiin kohdistuvia vaatimuksia ja on siten edellyttänyt niihin perehtymistä ja on siten saattanut olla keskimääräistä valitusasiaa vaikeammin ratkaistavissa. Toisaalta muutoksenhakulautakunnan tulee kuitenkin käsitykseni mukaan viime kädessä henkilökuntansa kouluttamisella huolehtia siitä, että sillä on myös muiden kuin yksityisten alojen eläkelakien tarvittava asiantuntemus ja osaaminen. Kantelijan valituksen käsittelyajan pituutta ei voi nähdäkseni pätevästi selittää myöskään asian vaikeudella.

Käsitykseni mukaan asiassa ei ole kuitenkaan ilmennyt aihetta epäillä, että eläkelautakunta olisi viivytellyt kantelijan valitusasian ratkaisussa. Valituksen keskimääräistä pidempi käsittelyaika lautakunnassa ei ole myöskään käsitykseni mukaan aiheuttanut kantelijalle oikeudenmenetyksiä. Hänen asiansa on siis edelleen vireillä, kuten edellä totesin.

Mitä tulee päätöksen postittamiseen, totean lopuksi, että muutoksenhakijan kannalta valituksen käsittelyajan tarkastelu päättyy luonnollisesti siihen, jolloin hän saa päätöksen postissa itselleen. Tämän vuoksi muutoksenhakuelimen tulisikin lähettää päätöksensä mahdollisimman pian päätöksenteon jälkeen muutoksenhakijalle.

Sosiaalivakuutusasioiden muutoksenhakuasteissa on tavanomaista, että päätökset postitetaan muutoksenhakijoille noin 2–3 viikon kuluttua päätöksentekopäivän jälkeen. Viive aiheutuu päätöksen vaatimista jälkitarkastustöistä ja puhtaaksikirjoituksesta. Lisäksi postittamiseen kuluu aikaa.

Myös työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ilmoittaa päätöksen postituksen tapahtuvan normaalisti kahden viikon kuluessa päätöksenteosta. Kantelijan asiassa on kuitenkin lautakunnan mukaan tapahtunut valitettava viivästys johtuen päätöksen vaatimasta korjauksesta sekä asian esittelijän ja ratkaisukokoonpanon puheenjohtajien vuosilomista.

Viivästys kantelijan päätöksen postittamisessa on ollut huomattava, sillä lautakunta postitti päätöksen hänelle vasta kahden kuukauden kuluttua päätöksen antamisesta. Noin pitkää viivettä ei voi nähdäkseni selittää pätevästi lautakunnan mainitsemilla syillä kuin vain osaksi. Käsitykseni mukaan lautakunnan tulee huolehtia siitä, että vuosilomat tai istuntoihin liittyvät järjestelyt eivät viivästyä kohtuuttomasti päätösten jälkitarkistusta ja postittamista. Erityisen moitittavaksi viiveen tekee nähdäkseni se, että kantelijan valituksen käsittely oli jo muutoinkin kestänyt selvästi keskimääräistä käsittelyaikaa kauemmin. Käsitykseni mukaan lautakunnan olisi tullut noissa olosuhteissa kiinnittää erityistä huomiota siihen, että päätös postitetaan kantelijalle mahdollisimman nopeasti päätöksen antamisen jälkeen ja vähintäänkin pääsääntöisen kahden viikon kuluessa.

Lautakunta on lausunnossaan ilmoittanut vastaisuudessa tulevansa kiinnittämään huomiota tältä osin päätösten postitukseen. Se onkin käsitykseni mukaan tarpeen, jotta vastaavanlaiset kohtuuttomat viivästykset päätöksen postituksessa voidaan välttää.

4

TOIMENPITEET

Saatan kohdassa 3.3 esittämäni käsitykset valituksen viivytyksettömän käsittelyn tärkeydestä Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän sille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

- - -